

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА 92/85/ЕИО
от 19 октомври 1992 година

за въвеждане на
мерки за насърчаване на подобрения в
областта на безопасните и здравословни условия на труд на бременни
работнички,
на работнички-родилки или кърмачки (десета индивидуална директива по
смисъла на член
16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО)

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ,

като взе предвид Договора за създаване на Европейската икономическа общност и по-специално член 118а от него,

като взе предвид предложението на Комисията, изработено след консултации с Консултативния комитет по безопасност, хигиена и опазване здравето на работното място¹,

в сътрудничество с Европейския парламент²,

като взе предвид мнението на Икономическия и социален комитет³,

като има предвид, че съгласно член 118а от Договора, Съветът приема чрез директиви минималните изисквания за насърчаване подобряването на работната среда, с цел да се защити здравето и безопасността на работниците;

като има предвид, че настоящата директива не допуска намаляване степените на защита, постигнати от отделните държави-членки, задължени съгласно Договора, да насърчават подобренията в условията на труд и хармонизирането им, запазвайки постигнатото в тази област;

като има предвид, че съгласно член 118а от Договора, гореспоменатите директиви следва да избягват налагането на административни, финансови и правни ограничения, които биха могли да забавят създаването и развитието на малък и среден бизнес;

като има предвид, че съгласно Решение 74/325/ЕИО⁴, изменено с Акта за присъединяване от 1985 г., Консултативният комитет по безопасност, хигиена и опазване здравето на работното място се консултира от Комисията при подготовката на предложения в тази област;

¹ ОВ № С 281, 9.11.1990 г., стр. 3 и ОВ № С 25, 1.2.1991 г., стр. 9

² ОВ № С 19, 28.1.1991 г., стр. 177 и ОВ № С 150, 15.6.1992 г., стр. 99

³ ОВ № С 41, 18.2.1991 г., стр. 29

⁴ ОВ № L 185, 9.7.1974 г., стр. 15

като има предвид, че Хартата на Общността за основните социални права на работниците, приета от Европейския съвет в Страсбург на 9 декември 1989 г. от държавните глави или правителствените ръководители на единадесетте държави-членки, и по-конкретно параграф 19 от нея, предвижда, че:

"На всеки работник трябва да бъдат осигурени задоволителни, безопасни и здравословни условия на труд в работната му среда. Необходимо е да се предприемат съответни мерки, с цел постигане по-нататъшна хармонизация на условията в тази област, като същевременно се запазва постигнатия напредък";

като има предвид, че Комисията, в програмата си за действие, при изпълнението на Хартата на Общността за основните социални права на работниците, е включила сред целите си приемането от Съвета на Директива за закрилата на работещите бременни жени;

като има предвид, че член 15 от Директива 89/391/ЕИО на Съвета от 12 юни 1989 г. относно въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на заетите работници⁵ предвижда, че особено рисковите групи трябва да бъдат защитени от специфичните за тях рискове;

като има предвид, че бременните работнички, работничките-родилки или кърмачки, трябва да се считат за особено рискова група в много отношения, и че трябва да се предприемат мерки по отношение на закрилата на тяхното здраве и безопасност;

като има предвид, че закрилата на здравето и безопасността на бременните работнички, на работничките-родилки или кърмачки, не следва да се отразява неблагоприятно на положението на жените на пазара на труда, нито да бъде в ущърб на директивите, отнасящи се до равното третиране на мъжете и жените;

като има предвид, че някои видове дейности могат да представляват специфичен риск за бременните работнички, за работничките-родилки или кърмачки, свързан с излагане на опасни агенти, процеси или условия на труд; като има предвид, че такива рискове трябва да бъдат оценени и резултатът от оценката да бъде съобщен на работничките и/или на техни представители;

като има предвид, допълнително, че ако резултатът от такава оценка разкрие наличието на риск за безопасността или здравето на работничките, трябва да се приемат разпоредби за закрила на тези работнички;

като има предвид, че бременните работнички и работничките-кърмачки не трябва да извършват дейности, които са оценени като разкриващи риск от излагане, подлагащ здравето и безопасността, под влиянието на някои особено опасни агенти или условия на труд;

⁵ ОВ № L 183, 29.6.1989 г., стр. 1

като има предвид, че следва да се изготвят разпоредби от бременните работнички, работничките-родилки или кърмачки, да не се изисква да полагат нощен труд, когато такива разпоредби са необходими от гледна точка на тяхната безопасност и здраве;

като има предвид, че поради уязвимостта на бременните работнички, на работничките-родилки или кърмачки, е наложително да им се предостави право на отпуск по майчинство най-малко от 14 последователни седмици преди и/или след раждането, като задължителният срок на отпуска по майчинство да е най-малко 2 седмици преди и/или след раждането;

като има предвид, че рискът от уволнение по причини, свързани с тяхното състояние, може да има вреден ефект върху физическото и умственото състояние на бременните работнички, на работничките-родилки или кърмачки; като има предвид, че е необходимо да се приемат разпоредби, с които да се забрани уволнение на такова основание;

като има предвид, че мерките за организацията на труда, свързани със защитата здравето на бременните работнички, на работничките-родилки или кърмачки няма да послужат за други цели, освен ако не се придружават със запазване на правата, произтичащи от трудовия договор, включително запазване на възнаграждението и/или право на получаване на съответно обезщетение;

като има предвид, наред с това, че разпоредбите, уреждащи отпуска по майчинство, няма да послужат за други цели, освен ако не се придружават със запазване на правата, произтичащи от трудовия договор, и/или право на съответно обезщетение;

като има предвид, че понятието “съответно обезщетение” в случай на отпуск по майчинство трябва да се разглежда технически като отправна точка за определяне на минималното ниво на защита и не следва по никакъв начин да се интерпретира като предполагащо аналогия между бременност и болест,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

РАЗДЕЛ I

ЦЕЛ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Член 1

Цел

1. Целта на настоящата директива, която е десетата индивидуална директива по смисъла на член 16, параграф 1 от Директива 89/391/ЕИО, е да се приложат мерки за насърчаване подобряването на безопасните и

здравословни условия на труд на бременните работнички, на работничките-родилки или кърмачки.

2. Разпоредбите на Директива 89/391/ЕИО, с изключение на член 2, параграф 2, се прилагат напълно към цялата област, обхваната от параграф 1, без да се накърняват някои по-обвързващи и/или специфични разпоредби, съдържащи се в настоящата директива.
3. Настоящата директива не трябва да предизвиква намаляване степента на защита, осигурена на бременните работнички, на работничките-родилки или кърмачки, в сравнение с положението, което съществува в момента на приемане на настоящата директива във всяка държава-членка.

Член 2

Определения

За целите на настоящата директива:

- а) "бременна работничка" е тази бременна работничка, която уведомява работодателя си за своето състояние, в съответствие с националното законодателство и/или установената в страната практика;
- б) "работничка-родилка" е тази работничка-родилка, която по смисъла на националното законодателство и/или установената в страната практика, наскоро е родила и уведомява работодателя си за своето състояние, в съответствие с това законодателство и/или практика;
- в) "работничка-кърмачка" е тази работничка-кърмачка, която по смисъла на националното законодателство и/или установената в страната практика е кърмачка и уведомява работодателя си за своето състояние, в съответствие с това законодателство и/или практика.

РАЗДЕЛ II

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 3

Насоки

1. Комисията, след консултации с държавите-членки, и подпомагана от Консултативния комитет по безопасност, хигиена и опазване здравето на работното място, разработва насоки за оценяването на химически, физически и биологични агенти и промишлени процеси, които се считат за вредни по отношение безопасността и здравето на работничките по смисъла на член 2. Насоките, упоменати в първата алинея, включват също движения

и работни положения, психическа и физическа умора и други видове физически и психически стрес, свързани с труда, полаган от работничките по смисъла на член 2.

2. Целта на насоките по параграф 1 е да послужат за основа на оценката, упомената в член 4, параграф 1.

За тази цел, държавите-членки предоставят тези насоки на вниманието на всички работодатели и всички работнички и/или техни представители в съответната държава-членка.

Член 4

Оценяване и информация

1. За всички дейности, които могат да породят специфичен риск, свързан с излагане под въздействие на рискови фактори, процеси или условия на труд, чийто неизчерпателен списък се съдържа в Приложение 1, работодателят, пряко или чрез службите за защита и превантивни мерки, упоменати в член 7 от Директива 89/391/ЕИО, оценява характера, степента и продължителността на излагане в съответното предприятие и/или организация спрямо работничките по смисъла на член 2, с цел:
 - да се оцени всеки риск за безопасността или здравето и всеки възможен ефект върху бременността или кърменето на работничките, по смисъла на член 2,
 - да се реши какви мерки да се предприемат.
2. Без да се накърняват разпоредбите на член 10 от Директива 89/391/ЕИО, работничките по смисъла на член 2, и тези, за които е вероятно да се окажат в състояние, упоменато в член 2, в съответното предприятие и/или организация и/или техните представители се уведомяват за резултатите от оценката по параграф 1 и за всички мерки, които следва да се предприемат за осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд.

Член 5

Действия, последващи резултатите от оценката

1. Без да се накърнява член 6 от Директива 89/391/ЕИО, в случай, че резултатите от оценката по член 4, параграф 1 разкрият наличието на риск за безопасността или здравето, или могат да се отразят на бременността или кърменето на работничката, по смисъла на член 2, работодателят предприема необходимите мерки, за да гарантира, че, чрез временно регулиране на условията на труд и/или работното време за съответната работничка, излагането на такива рискове е избегнато.

2. Ако регулирането на условията на труд и/или работно време не е технически и/или обективно възможно, или не може аргументирано да се изиска с надлежно приведени основания, работодателят предприема необходимите мерки за преместване на съответната работничка на друга работа.
3. Ако преместването ѝ на друга работа не е технически и/или обективно възможно, или не може аргументирано да се изиска с надлежно приведени основания, на съответната работничка се полага отпуск, в съответствие с националното законодателство и/или установената в страната практика за целия период, необходим за защита на нейната безопасност и здраве.
4. Разпоредбите на този член се прилагат *mutatis mutandis*, когато работничка, извършваща дейност, забранена съгласно член 6, забременее или започне да кърми и информира работодателя си за това.

Член 6

Случаи, при които е забранено излагането под въздействие

В допълнение към общите разпоредби, отнасящи се до защитата на работниците, в частност тези, свързани с професионално допустимите концентрации за излагане :

1. бременните работнички, по смисъла на член 2, а) не могат при никакви обстоятелства бъдат задължавани да изпълняват дейности, за които оценката е разкрила риск, за безопасността и здравето, от агенти и условия на работа, изброени в Приложение II, Раздел А.
2. работничките-кърмачки, по смисъла на член 2, в) не могат при никакви обстоятелства да бъдат задължавани да изпълняват дейности, за които оценката е разкрила риск за безопасността и здравето, от агенти и условия на работа, изброени в Приложение II, Раздел Б

Член 7

Нощен труд

1. Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да се гарантира, че работничките, упоменати в член 2, няма да бъдат задължавани да полагат нощен труд по време на тяхната бременност или през периода след раждането, който се определя от национален компетентен орган за безопасни и здравословни условия на труд, и се удостоверява, в съответствие с процедурите, изготвени от държавите-членки, с медицинско свидетелство, според което това е необходимо за безопасността и здравето на засегнатата работничка.
2. Мерките по параграф 1 трябва да включват възможността, в съответствие с националното законодателство и/или установената в страната практика, за:

- а) прехвърляне на дневна работна смяна; или
- б) напускане на работа или удължаване на отпуска по майчинство, когато такова прехвърляне не е технически или обективно възможно, или не може аргументирано да се изиска с надлежно приведени основания.

Член 8

Отпуск по майчинство

1. Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да се гарантира, че работничките, по смисъла на член 2, имат право на непрекъснат отпуск по майчинство, чиято продължителност да бъде най-малко 14 седмици преди и/или след раждането в съответствие с националното законодателство и/или установената практика.
2. Отпускът по майчинство, определен в параграф 1, трябва да съдържа задължително отпуск по майчинство с най-малка продължителност две седмици преди и/или след раждането в съответствие с националното законодателство и/или установената практика.

Член 9

Освобождаване от работа за медицински прегледи преди раждане

Държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да се гарантира, работничките, по смисъла на член 2, а) в съответствие с националното законодателство и/или установената в страната практика, да бъдат освобождавани от работа, без да губят възнаграждението си, за прегледи преди раждане, когато е необходимо тези прегледи да се извършват в работно време.

Член 10

Забрана за уволнение

С цел да се гарантира на работничките, по смисъла на член 2, упражняването на тяхното право за защита на здравето и безопасността им, което се признава от разпоредбите на този член:

1. Държавите-членки предприемат необходимите мерки да се забрани уволняването на работничките по смисъла на член 2, за периода от началото на бременността до края на отпуска по майчинство, посочен в член 8, параграф 1, освен в изключителни случаи, които не са свързани с тяхното положение и са разрешени от националното законодателство и/или установената в страната практика и, където е приложимо, след като компетентните органи са дали своето съгласие;

2. Ако работничка, по смисъла на член 2, е уволнена през периода по точка 1, работодателят е длъжен надлежно да посочи основателни мотиви за нейното уволнение в писмен вид;
3. Държавите-членки предприемат необходимите мерки за защита на работничките, по смисъла на член 2, от последиците от незаконно уволнение по смисъла на точка 1.

Член 11

Трудови права

С цел да се гарантира на работничките, по смисъла на член 2, упражняването на техните правата за защита на безопасността и здравето им, признато в този член, следва да се предвиди, че:

1. В случаите, упоменати в членове 5, 6 и 7, на работничките, упоменати в член 2, трябва да бъдат осигурени права, произтичащи от трудовия договор, включително запазване на трудовото възнаграждение и/или право на съответно обезщетение, съгласно националното законодателство и/или установената в страната практика;
2. в случая, упоменат в член 8, трябва да се осигури следното:
 - а) правата, произтичащи от трудовия договор на работничките, по смисъла на член 2, без тези, упоменати в буква “б” по-долу ;
 - б) запазване на трудовото възнаграждение и/или право на съответно обезщетение на работничките, по смисъла на член 2;
3. Обезщетението, съгласно точка 2, буква “б” се счита за достатъчно, ако гарантира доход, най-малкото равен на този, който съответната работничка би получавала в случай на прекъсване на работа по здравословни причини, до максималния размер, определен от националното законодателство;
4. Държавите-членки могат да решат правото на заплащане или на получаване на обезщетение, по точки 1 и 2, буква “б”, да зависи от това дали съответната работничка отговаря на условията за такива обезщетения, определени от националното законодателство.

Тези условия не могат, при никакви обстоятелства, да изискват наличието на период на предхождащ труд, по-дълъг от 12 месеца, непосредствено преди предполагаемата дата на раждане.

Член 12
Защита на правата

Държавите-членки въвеждат в техните национални правни системи такива мерки, каквито са необходими, за да могат всички работнички, които се считат засегнати, поради неизпълнение на задълженията, произтичащи от тази Директива, да предявят претенциите си по съдебен ред (и/или, съгласно националното законодателство и/или установената в страната практика), след като се обърнат към други компетентни органи.

Член 13
Промени в приложенията

1. Чисто технически промени в Приложение I, които са резултат на техническия прогрес, промени в международните регулации или спецификации и новости в областта на действие на настоящата директива, се приемат в съответствие с процедурата, описана в член 17 от Директива 89/391/ЕИО.
2. Приложение II може да бъде изменяно само в съответствие с процедурата, описана в член 118а от Договора.

Член 14
Заклучителни разпоредби

1. Държавите-членки въвеждат необходимите законови, подзаконови и административни разпоредби, за да приведат законодателството си в съответствие с настоящата директива не по-късно от две години след приемането ѝ, и да гарантират, най-късно до две години след приемането на настоящата директива, въвеждането, от социалните партньори, на необходимите разпоредби чрез колективни трудови договори; наред с това страните-членки се задължават да предприемат всички необходими мерки, за да могат да гарантират по всяко време резултатите, предвидени в настоящата директива. Държавите-членки уведомяват незабавно Комисията за своите действия.
2. Когато държавите-членки приемат мерките, упоменати в параграф 1, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условиата и редът на позоваване се определят от държавите-членки.
3. Държавите-членки предоставят на Комисията своите законови, подзаконови и административни разпоредби, отнасящи се до прилагането на настоящата директива.

4. Държавите-членки докладват на Комисията на всеки пет години за практическото изпълнение на разпоредбите на настоящата директива, посочвайки гледните точки на социалните партньори.

Все пак, държавите-членки правят първия доклад за Комисията за практическото изпълнение на разпоредбите на настоящата директива, посочвайки гледните точки на социалните партньори, четири години след приемането на директивата.

Комисията информира Европейския парламент, Съвета, Икономическия и социален комитет и Консултативния комитет по безопасност, хигиена и здравословни условия на труд.

Комисията периодично внася в Европейския парламент, Съвета и Икономическия и социален комитет доклад за прилагането на настоящата Директива, като има предвид изискванията на параграфи 1, 2 и 3.

6. Съветът преразглежда настоящата директива, на основата на оценките направени, въз основа на докладите, посочени във втората алинея на параграф 4 и, ако възникне нужда, от предложение, което да се внесе от Комисията до изтичане на пет години след приемането на директивата.

Член 15

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.
Съставено в Люксембург на 19 октомври 1992 година.

За Съвета:
D. CURRY
Председател

ПРИЛОЖЕНИЕ I

НЕПЪЛЕН СПИСЪК НА АГЕНТИТЕ, ПРОЦЕСИТЕ И УСЛОВИЯТА НА ТРУД, УПОМЕНАТИ В ЧЛЕН 4, ПАРАГРАФ 1

А. Агенти

1. Физически агенти, за които се счита, че причиняват ембрионални увреждания и/или за които е вероятно да причинят отделяне на плацентата и по-специално:

- а) шок, вибрация или движение;
- б) обработка на товари, водеща до рискове, в частност от задно-лумбален характер;
- в) шум;
- г) йонизиращо лъчение^{*};
- д) нейонизиращо лъчение;
- е) екстремални стойности на студ или горещина;
- ж) движения или положения на тялото, движение – вътре или извън предприятието – умствена или физическа умора и друго физическо обременяване, свързано с дейността на работничката, по смисъла на член 2, от директивата.

2. Биологически агенти

Биологически фактори от рискова група 2, 3 и 4, по смисъла на член 2, буква “г”, номера 2, 3 и 4 от Директива 90/679/ЕИО^I, доколкото е известно, че тези агенти или терапевтичните мерки, изисквани от такива агенти, застрашават здравето на бременните жени и на плода, и доколкото не са включени в Приложение II.

3. Химически агенти

Следните химически агенти, доколкото е известно, че те застрашават здравето на бременните жени или на плода и доколкото не са включени в Приложение II:

- а) вещества с означения R 40, R 45, R 46 и R 47 съгласно Директива 67/548/ЕИО^I, и доколкото не фигурират в Приложение II;
- б) химически реактиви в Приложение I към Директива 90/394/ЕИО^{II} (i);

^{*} Вж. Директива 80/836 ЕВРАТОМ (ОВ No L 246, 17.9.1980 г., стр. 1)

^I ОВ No L 196, 16.8.1967 г., стр. 1. Директива, последно изменена чрез Директива 90/517/ЕИО (ОВ No L 287, 19.10.1980 г., стр. 37)

в) живак и живачни съединения;

г) антимиотични препарати;

д) въглероден окис;

е) известни химически реактиви с позната и опасна перкутанна абсорбция;

Б. Процеси

Промишлени процеси, изброени в Приложение I към Директива 90/394/ЕИО

В. Условия на труд

Подземни минни работи

ПРИЛОЖЕНИЕ II

НЕПЪЛЕН СПИСЪК НА АГЕНТИТЕ И УСЛОВИЯТА НА ТРУД, УПОМЕНАТИ В ЧЛЕН 6

А. Бременни работнички, по смисъла на член 2, буква "а"

1. Агенти

а) Физически фактори

Работа в хипербарна атмосфера, т.е. пространства под налягане и подводно гмуркане

б) Биологични фактори

Следните биологични фактори:

- токсоплазма;

- вирус на рубеола;

освен когато е доказано, че бременните работнички са съответно защитени срещу такива агенти чрез имунизация.

в) Химически агенти

^{II} ОВ No L 196, 26.7.1990 г., стр. 1

Олово и оловни деривати, доколкото тези агенти могат да бъдат абсорбирани от човешкия организъм.

2. Условия на труд

Подземни минни работи

Б. Работнички, които кърмят, по смисъла на член 2, буква "в"

1. Агенти

а) Химически реактиви

Олово и оловни деривати, доколкото тези реактиви могат да бъдат абсорбирани от човешкия организъм.

2. Условия на труд

Подземни минни работи

Становище на Съвета и Комисията, относно член 11, параграф 3 от Директива 92/85/ЕИО, вписана в протокола на хиляда шестстотин и осмото заседание на Съвета, проведено в Люксембург на 19 октомври 1992 година.

СЪВЕТЪТ И КОМИСИЯТА заявиха, че:

“При определяне размера на обезщетението, упоменато в член 11, параграф 2, буква "б" и параграф 3, по чисто технически причини се изготвя препоръка към обезщетението, което работничката би получавала в случай на прекъсване на работа по причини, свързани със здравословното ѝ състояние. Тази препоръка в никакъв случай не е предвидено да предполага изравняване на бременност, раждане и болест. Националното законодателство за социалното осигуряване на всички държави-членки предвижда да се изплаща обезщетение за болест по време на отсъствие от работа. Връзката между това обезщетение в дадената формулировка е само предназначено да послужи за конкретна, фиксирана препоръчителна сума за минимално обезщетение по време на майчинство във всички държави-членки. Ако сумата на обезщетенията, платими в отделните държави-членки надвишава предвиденото в директивата, то разбира се запазва. Това е конкретизирано в член 1, параграф 3 на директивата.”